

Ernst Johann Friedrich Mantzel

Philosophiæ Seriæ

**Pars Prima : Exhibens Logicam Cuilibet Sobrie Erudito Necessariam,
Purgatamqve Ab Illis Qvæ Non Serio Propter Veritatem, Sed Ad Fallendum Alios
Adhiberi Solent**

Rostochii: Apud Georg. Lud. Fritschium, [1730?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1010342436>

Band (Druck) Freier Zugang

hil.

4.

Phil. 4.

PHILOSOPHIÆ SERIÆ

PARS PRIMA,

EXHIBENS

LOGICAM

CUILIBET SOBRIE

ERUDITO NECESSARIAM,

PURGATAMQVE AB ILLIS

QVÆ NON SERIO

PROPTER VERITATEM, SED AD FALLEN-
DUM ALIOS ADHIBERI SOLENT,

IN GRATIAM

PHILOSOPHIÆ CUL-

TORUM IN ACADEMIA

ROSTOCHIENSI,

LECTIONIBUS ADAPTATAM,

AB

ERN. JOH. FRID. MANTZEL,

PHIL. & JUR. DOCT. atque INSTITUT.

PROF. ORD.

ROSTOCHII,

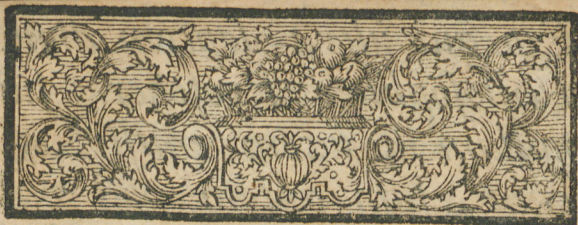
Apud GEORG. LUD. FRITSCHIUM,

Bibliopol.

VI. 3136.

ALLOCUTIO AD
LECTOREM.

N! millesimum
Compendium
Logicum, quo
eruditum or-
bem feliciter
carere potuisse mox judicabis,
si non es benevolus. Sed sis
benevolus quæso, & concludere
ex unico, argumento omnia.

A 2

Ego

Ego qui ultra septem annos
Philosophiæ Professor fui,
nullam in lucem emisi Logi-
cam, jam autem post vale-
dictoriam, publico compendium
Logicum, id quod indicium erit,
me non pruritu quodam esse al-
lectum ad id scriptoris genus,
sed alias me movisse causas.
Est autem inter illas prima &
maxima, quod aliqualem
semper de me habuerint opinio-
nem elegantioris Literaturæ
Studiosi, me nihil scilicet ipsis
discendum obtrudere, quam
quod utile imo necessarium, &
quod semper, Studiosi juris præ-
sertim, me præeunte philoso-
phicis Lectionibus nomina de-
derint

derint lubenter, certi, me ta-
lia tantum tradere, sine qui-
bus studia ipsorum essent muti-
la & imperfecta. A Logica
laudari mihi haud infima laus
fuit, utut à compendio quodam
typis evulgato laudem nun-
quam captaverim; Prævidi
enim hætenus imo prævideo
& hodie, me multorum in folio
& duodecimo eruditorum ju-
diciis exponi, quorum &
quædam erunt haud hono-
rifica, juxta intentionem Cen-
sorum, nec dubito fore mul-
tos, qui nævos se invenisse
mox mox clamabunt. Sed
omnia illa me non feriunt,
& nisi me alii defendere susci-
pient,

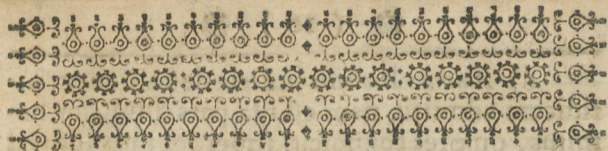
piant, ego nunquam me ad ver-
sus iniquos censores defendam,
sufficiet enim mihi testimonium
meae conscientiae, quod nimi-
rum Politicos Studiosos futu-
ros in hac Academia in tra-
mite, a multis haecenus, me il-
lum monstrante, electo, conser-
vare voluerim. Et quamvis
ipse Collegiis logicis horas tri-
buere amplius non possim, spero
tamen, alios, quibus meis posi-
tionibus addere & demere in-
tegrum relinquo, illis esse fe-
liciter usuros. Habemus e-
quidem, ut jam fassus sum,
compendia satis apta atque e-
gregia, sed superflua haec non
nocebunt, praesertim quia praeter
ter

ter meritum & opinionem me-
am sunt, qui in meam metho-
dum meumque selectum opinio-
nem quandam ponere viden-
tur. Verum non opus erit,
ut excusationibus quasi labo-
rem meum insinuem, haberi
enim illud posset pro indicio
malæ causæ; Bonam igitur
me puto habere causam, &
qui malam eam appellare æ-
quum judicabit, socraticas al-
leget causas, & si illas non
habuerit, iudicium suum su-
spendat, nisi forte vir singula-
riter modestus & emunctæ na-
ris fuerit, talium enim moni-
ta nunquam spernere soleo.
Seriam Philosophiam appella-

re hanc tractationem placuit,
quia seria illa dicimus, quæ
non sine pondere & usu practi-
co sunt, cæteris ad classem in-
utilium & otiosorum rejectis;
Ludere enim in re seria & dif-
ficiles agitare nugas, turpe esse
censeo. Prodebunt successive
cæteræ Philosophiæ partes,
quibus sub gratia Numinis u-
tantur qui sobrias illas medita-
tiones esse invenient. Valete
Lectores benevoli, id est, bene-
vivite; Valete etiam male-
voli, id est, vobiscum res mihi
nulla erit.

Dab. Rostoch. Mens. Sept.
MDCCXXX,

JUVAN.

JUVANTE DEO!

SECT. I.

EXHIBENS GENERALIA.

^{I.}
Nil est sciendum, quam quod est
pragmaticum, cætera enim nescire sa-
pientia est.

2) Quædam tamen discenda sunt *otiosa*, ut intelligamus alios.

3) Multa igitur vocabula, termini, regulæ, canones & brocardica sunt discenda, quo loquamur cum schola, id quod tamen fieri potest sine multo sudore; Mille enim & iterum mille voces, terminos & locutiones facile nobis imprimimus, præsertim annis nostris juvenilibus.

4) *Eruditio* inde est notitia terminorum & rerum; Et *eruditus* est, qui ope terminorum res cognoscit, cognitatis communicat vel applicat, simulque illas defendere novit.

5) Est igitur *eruditio hominum*, ob illis propriam animam rationalem.

A 5

6) *Anima*

6) *Anima rationalis* iudicis definitionem juridicam admittit, nam est illa pars illustrior hominis, quæ res cognoscit, super cognitis iudicat & decernit, & iudicatum atque decretum exequitur.

7) Solemus idem comprehendere sub terminis facultatum animæ, *intellectus* videlicet & *voluntatis*, unde illarum definitiones addere, esset dictum dicere.

8) Intellectum in capite, voluntatem in corde esse dicunt; unde: *der Mensch hat einen guten Kopff, aber ein böses Herz*, videt meliora & probat, sed deteriora sequitur. Sed hæc philosophia displicet mihi, sedes enim una tantum erit, ut ut quoad operationes illa diversitas sit vera fatis.

9) Verum de his facultatibus infra in moralibus distinctius differendi locus est; Hic tantum allegare adhuc lubet vulgatum: *Nunquam recte vivitur, quando non recte creditur* (*judicatur, statuitur*) Ergo ab intellectu emendatio incipiat.

10) Voluntatem distinguant alii uti placet; Ego distinguo illam tantum in *voluntatem cogitationum & actionum*.

11) *Actiones* autem sunt vel *preparatorie*, quas interdum *conatum* appellamus, vel *primariae*; sed de his etiam in moralibus.

12) Intellectus proprie non potest distingui, operationes autem illius ratione modi determinant *Ingenium, Iudicium* atque *Memoriam*: Est etiam

iam

iam aliud cogitare per intellectum *active*, aliud sentire per eundem *passive*, & hæc distinctio multi est ponderis; Addatur subdistinctio intellectus activi in *purum* & *imaginationem*.

13) Jam dignus scientiarum studiosus, juxta illud Imperatoris, verborum priorem, rerum autem potiore habeat rationem.

14) Afferat Præceptorî tabulam rasam, id est aptitudinem & dispositionem; Furiosi enim, mente capti, stupidi, grossi, simplices & hisce similes a studiis nostris sunt arcendi. Dicatur de ingenio philosophico, & de distincta dispositione, quod sc. non omnia possimus omnes.

15) Naturalibus dotibus jungantur virtutes discentium, patientia, erga præceptores reverentia & confidentia, opinionis profectuum vanæ & ambitionis, item ignaviæ, temeritatis dubitandi & pruritus dissentendi ejuratio: *Multi enim ad sapientiam pervenissent, nisi se eo jam venisse, putassent.*

16) Virtutes & vitia docentium inferius enarrabuntur. Est autem inter vitia illorum valde maximum, modi procedendi, quem *methodum* appellare solemus, inconsiderantia.

17) *Methodus* igitur sit plana & arbitraria, nam quo planior illa est, eo magis erit mathematica.

18) Putant quidem illi, qui *methodum mathematicam* commendant, se insoliti imo divini aliquid tradere, sed hæc *methodus* valde naturalis

furalis est, nulla enim datur vera demonstratio, nisi sit mathematica.

19) Quæ enim ita non possunt demonstrari, illa aut sunt credenda, aut probabilia tantum.

20) Datur tamen & in moralibus demonstratio, ut & in historicis, quamvis in hisce rarius.

21) Omnis igitur sana *methodus* est modus procedendi per universalialia ad singularia, vel per principia ad conclusiones; Monstrare enim horum inter se nexum, tota est Philosophia.

22) Hæc Philosophia paucis posset comprehendere positionibus Academicis, nisi Philosophantes ante nos eandem tot glaucomatibus involvissent; Hinc enim duo hodie sunt discenda, & nucleus ex necessitate, & illa aliorum cerebrina involucra terminorum & distinctionum ex utilitate, quo nimirum inter anseres strepere & illis obstrepere sciamus, & quo intelligamus alios, ne veritati vis fiat, ab illis, qui verbis grandibus sunt formidabiles, & ne denique apud plebem nos habeamur pro ignorantibus, aliis loquacitate & verborum strepitu eruditionis majoris gloriam reportantibus.

23) Volui igitur in hisce thesibus occasionem subministrare Lectori Academico in discursibus suis & ea passim tangendi, quæ non sunt necessaria: Et requiro talem Lectorem qui Philosophiam didicit etiam in inutilibus, nunquam enim sequestrare quis potest inutilia, vel in ore habere illa heroica: *Cessat, non est in usu, absurdum*
hoc

hoc est, barbara haec sunt &c. nisi qui valde introspe-
xerit illas causas.

24) Vel clarius: Auditoribus Academicis, quibus Philosophia & speciatim Logica erit tantum pro vehiculo in vita futura, paucis philosophari licebit; Sed Philosophus Academicus illa pauca selecturus sit Aristotelicus, Scholasticus &c. &c. &c. quomodo enim quaeso quis Eclecticus poterit esse, nisi qui intelligit omnia, ex quibus eligit.

25) Rex exemplo facile declarabitur: Si quis statum Jurisprudentiae Germanicae aspererit, nucleus practicus brevibus addisceretur, sed ob illud quotidianum: *Hoc amplius non est in usu*, discere debent, praesertim Academici, millena Romana in effectu otiosa, si tamen illa nesciremus. ita commentari ex conscientia & cum victoria adversus dissentientes nemo posset.

26) Sapientibus fatis: Id enim dicere intendendo, quod quaedam selecta nostri seculi Logicorum Compendia valde mihi placeant, quoad usum practicum, utut non sufficiant in doctrina, nam non solum scire debemus, quae *sciri deberent*, sed etiam ea quae *sciuntur*. Forte autem illi Doctores supponunt, academicum discursum & dictata illa supplere.

SECT. II. POSITIONES LOGICÆ GE- NERALES.

1) Omnes scientiæ Philosophicæ addiscun-
tur

tur vel propter se, vel propter alias scientias; si-
ve quod vulgatius: Philosophia est vel *theore-*
tica vel *practica*.

2) Logica absolvit maximam Philosophiæ
theoreticæ partem; *Metaphysica* enim propter Lo-
gicam discitur, quo fiant demonstrationes; Sol-
licitos enim nos de veritatibus, oportet quædam
habere vehicula & quædam involucria, talia au-
tem suppeditat *Metaphysica*, conceptus abstra-
ctivos suggerens & disponens.

3) Multos habet *Metaphysica* inimicos, qui
stant tamen sub vulgato: *Ars non habet* -- Pluri-
mi enim non nisi per vagum rumorem *Metaphy-*
sicam notam sibi habent, nec denique distin-
guere sciunt inter vitia *Metaphysicæ* & *Meta-*
physicorum.

4) Rectius judicantes supponunt, nemi-
nem esse sapientem, nisi sit *Metaphysicus*, &
multos esse optimos *Metaphysicos*, qui tamen
ipsi se tales esse non sentiunt. Cogitetur instar
omnium de flosculo, quo utimur denotaturi ho-
minem tantum non stupidum: *Der Mensch kan*
nicht gut abstrahiren.

5) Quia igitur distincte tradi cœpit hæc di-
sciplina, & a Logica separata apparet, illustra
postulat ingenia; Et a sobria *Metaphysica* lau-
dari, haud infima laus est.

6) Id interea verum, Studiosos Theologiæ
discendam habere *Metaphysicam* non tantum
propter veritates ipsas, sed etiam propter verita-
tum

tum inimicos, qui nimirum uti solent terminorum cuniculis.

7) Studioforum Juris autem Metaphysicæ ad pauciora quidem redit, non tamen in nihilum poterit redigi, aut enim fit caput in Logica speciale, & lusus est in methodo; Aut tractatur sub speciali rubrica, & vehementer est necessaria in quibusdam, in multis vero, si non exigitur, tamen expedit, Sed hæc post Logicam distinctius.

8) LOGICA est illa ars quæ conservat distinctionem hominum a pecude.

9) Est autem vel *naturalis*, qua utuntur illiterati, vel *artificialis*, quæ est eruditorum.

10) Differunt enim in eo eruditi ab aliis, quod possint conclusiones ad principia redigere, & ex principiis concludere, ac porro dissentientibus viam dissentiendi amplius occludere.

11) *Veritas* igitur, Logicæ scopus, est: *Conceptus rei alicujus, quo non datur melior, fundatus in definitionibus accuratissimis*; Hinc facile de criteriis veritatis erit judicandum.

12) *Verum* autem vel est in liquido, & emergit *Veritas*, vel plane suppressum jacet, & oritur *falsitas*, vel ad liquidum non est redactum, & oritur *error*, vel denique ad liquidum non adeo redigi potest, & oritur *probabilitas*, vel verosimilitudo, quæ intuitu fontium argumentorum varia est.

13) Quæ vera & apodictica sunt, *sciuntur*,
quæ

quæ probabilia sunt, *statuimus*, quando autem dicentis auctoritati subscribimus, *credimus*. Seruamus etiam gravem distinctionem inter *probabilia & possibilis*, qualia casus dabiles & rarissima appellare interdum solemus.

14) Hinc fluit definitio LOGICÆ, est enim illa *doctrina*, que tradit, quomodo veritas sit indaganda, quomodo indagata & inventa sit tenenda & communicanda, & quomodo adversus dissentientes eadem sit defendenda.

SECT. III. POSITIONES DE INDAGANDA & INVENIENDA VERITATE.

1) *Indagare* significat rem operose persequi, est enim terminus venatorum, germ. *Auffspühen, Nachspühen*; Requiritur igitur sagax meditatio, cujus multa sunt requisita.

2) Indagatio fit per *Grammaticam* ex prima parte; Nisi enim voces in *sensu lexico* intellexerimus, frustra vel de *subjecto*, vel de *predicato* differemus.

3) Eucleanda igitur erunt vocabula per *etymologiam, Synonymiam, & homonymiam*; Etymologia est utilis, cæteræ necessariæ.

4) Nisi enim illarum habeamus rationem, nec possumus distinguere vel limitare, (hæc enim mihi sunt eadem,) nec possumus avertere *logomachias & fallacias*.

5) *Falla*

5) *Fallaciae* autem multæ sunt in verbis, quæ præsertim in duplici sensu accipiuntur, & fiunt quatuor termini.

6) Sub hoc generali, concurrunt *equivocationis* & *amphibolice* pericula, nam nihil habent, quam verborum lubricas acceptiones, sine attentione diversarum definitionum.

7) *Fallaciae accentuum, compositionis* & *divisionis* & similia, a pueris etiam possunt animadverti.

8) *Statum controversiæ* mutantes iterum per definitiones & vocabulorum enodationem possunt in viam retrahi.

9) Addamus propter seriem reliquas: *Petitiones principii facientes*, sive in *circulum* currentes itidem a pueris possunt reprehendi, obscurum enim per æque obscurum explicari vel probari nec rusticus patitur, nam vox etiam plebis hominum est, das Erste sey noch nicht richtig.

1) In *Consequentis* alios decipere, vel a particulari ad universale, sive a dicto secundum quid ad dictum simpliciter concludi, ne quidem impuberes admittunt.

II) Tribus: Qui scit, *quid* dicatur, *de* quo dicatur, & *cur* dicatur, ille est *Logicus* quoad primum partem. Habet enim debitam ideam *subjecti, prædicati, & medii termini*, sive rationis, cur aliquid dicatur.

12) Sed ne nimis leviter hæc tetigisse videar,

B

dear,

dear, paulo latius exspatiabor. Solent hoc loco, ubi de cognitione agitur multa afferri de *ideis*, quæ aliquadantenus persequi placet.

13) *Idea* autem est representatio rei quæ extra mentem est in illa mente.

14) Infinitæ sunt *distinctiones idearum*, quas allegare, ut in discursu explicentur, non erit inutile. Sunt igitur vel *innatæ* vel *acquisite*: vel *simplices* vel *compositæ*; vel *abstracti* vel *concreti*: vel *universalium* vel *singularium*: vel *rerum* vel *conceptuum*, sive *entium realium & rationis*: vel *confusæ* vel *distinctæ*: vel *adequatæ* vel *inadequatæ* &c. &c.

15) Ex tanta idearum diversitate oriuntur tot *Classes enunciationum*, quas discursus docebit, Auditoribus memoriam renovans & tactum repetitum faciens ictuum acceptorum ob illa *magica*: *Quæcunq; vel hyp* - - - .

16) Ne autem cum stercore aurum, vel nucleus cum putaminibus abjiciatur, & ne abhorreamus thesauros ob majorum fordida involucra, tenenda quædam erunt, v. gr. quænam sint *subalterna*, *contradictoria*, *contraria*, *subcontraria*, *universalia*, *particularia*, *simplicia*, *composita*.

17) Scopus interea omnium est *cognitio rerum*, quæ est vel *vera* vel *falsa*, vel *sensuum* vel *idearum*, vel *activa* vel *passiva*, vel *superficiaria* sive *Dialectica*, vel *solida* sive *analytica* & *apodictica*.

18) Nemo enim est eruditus, nisi qui habeat *cognitionem propriam & solidam*; Solidum autem

tem

tem non est, quod non est *utile, certum atque distinctum*; Salvo jure illorum, quæ nemo unquam hominum *nisi probabiliter* & imperfecte cognovit, in iis enim & voluisse fat est.

19) Ex his omnibus quæ propter veritatem enucleandam notantur atque discuntur, iterum liquidum fit, quid sit ex opposito veritatis, *Ignorantia, falsitas, error & verosimilitudo.*

20) *Falsitas* autem, *Error* & *probabilitas* maxime oriuntur ex educatione, methodi irregularitate, opinione eruditionis, ex objecti difficultate vel subtilitate, ex hebetudine, cujus causæ sunt spirituales, naturales & morales, ex præjudiciis, quæ sunt præsertim autoritatis, præcipientiæ, electæ semel thesios, contradictionis, dubitationis, impatientiæ, imitationis, antiquitatis, novitatis, & alia.

21) Multitudo etiam eruditorum & Librorum, & nimis rigorose adornatum finium regundorum judicium inter facultates, causæ errorum sunt.

22) Sed uberius *de definitione* erit agendum, nunquam enim recte statuitur, nisi recte definiatur.

23) *Definitio est distincta idearum evolutio, & responsio solida ad questionem: Quid est.* Nam quando superficialiter respondemus, *descriptions* facimus, non definimus.

24) Solent Logici allegare quinque *prædicationes*, rite definituro attendenda, quæ sunt:

B 2

Genus,

*Præd
Anto
p. 3*

Genus, Species, differentia, proprium & accidens.

25) Recte satis : Nam hæc & hodie nescire, est stultitiæ viam aperire ; Definiturus enim redigat rem definiendam ad quandam rerum classem, id quod est *Genus* nominare, & si verum est, ad illam classem propius eandem spectare, omnino erit *Species*, quia autem in una classe plura, stare solent, allegandum erit quoddam hujus rei *proprium*, id est tale quid, quod cum aliis speciebus commune non habet, & illud gignit *differentiam*; Denique cavendum in definitionibus ab iis quæ specie salva abesse & adesse possunt, qualia dicimus *accidentia*.

26) Qui igitur juxta hæc observata non bene definit, non potest testari de veritate; Idem dicendum de eo qui non bene distinguit.

27) *Distinguere* vero est in effectu bene definire. quoties enim distingvimus, toties versamur circa res quæ in quibusdam conveniunt, ne igitur illæ in omnibus præcise convenire aliquis putet, definimus urramque, & quamvis unum habeant genus propria tamen & inde fluentem differentiam habebit quælibet, quæ satis illas distinguet ab aliis. E. gr. *Virgo, Uxor, vidua, concubina, stuprum passa, meretrix.*

28) Solent etiam *decem prædicamenta* enumerari; Sed sine multo usu practico in terminis antiquis; Quamvis enim vera sint omnia, v. gr. *Actionem non esse passionem, situm non esse habitum, ubi non esse quando, quantitatem non esse qualitatem,*

tem, *Relationem* supponere relatum, & denique *Substantiam* esse per se considerandam; Tamen præter terminorum, in omni arte & præsertim etiam juridica, receptorum, notitiam, non magna est horum scientiæ gloria.

29) Nova schola omnia rectius comprehendit, distinguens inter *ideas substantiarum, modorum & relationum*.

SECT. IV.

POSITIONES HERME- NEVTICÆ.

1) Quia autem veritatem sæpe indagamus per libros & scripta aliorum, quia divinorum atque humanorum dogmatum sumus interpretes, illustrem postulat in Logica locum *Hermeneutica*.

2. Bonus Interpres igitur observat omnia superiora de accurata vocabulorum acceptione, & cavet sibi a *Lexico* minus tuto & spurio, quale sibi facere ipsi solent qui non solide literis incumbunt.

3) Qui *genium lingue*, & *idiotismos* ignorat, ne quidem versionem, multo minus interpretationem; facere potest.

4) *Terminorum* etiam *technicorum* valorem admittit, & loquitur semper cum Schola.

5) Optimas Librorum quærit *editiones*, & si plures sunt, in dubiis illas, confert; Si *Manu-*

Scripta latentia haberi possunt, illis dictaturam tribuit, ceu Jcti facere solebant Pandectis Florentinis.

6) Si antiquæ offeruntur *Membranae & Diplomata* vetusta, criticarum regularum, alphabeti, abbreviaturarum &c. notitiam sibi acquirat & *Historiam* confert.

7) Quo antiquiores sunt Libri eo magis de vitio scribarum, de *Orthographia*, & de *commatibus* ponendis cogitat. Exemplum præbet Corpus Juris Justiniani.

8) Habet ad manus *Lexicon* absolutissimum, inter alia etiam ob *vocabula insolita, obsoleta, archaismos*, & *vocum homonymiam*.

9) Si *Historicos, Geographos, Genealogos & Chronologos* legit, distinguit inter *antiquum, medium & novum ævum*, etiam ob nomina.

10) *Poetas* æstimat pro linguarum corruptoribus propter millenas metaphoras & quia sunt *Synonymorum*, quæ proprie non dantur, fabri, nec audet illos interpretari sine subsidiis *mythologicis*.

11) Sine *Græcæ Linguae* peritia interpretationem esse mancā & mutilā agnoscit; Coeteras Linguas ad ornamenta refert.

12) Autorem Libri ex *Historia Literaria* noscere studet, quo sciat Patriam, seculum, fata, temperamentum, affectum, statum, officium, sedem fortunæ &c. &c.

13) *Com-*

13) *Commentariorum & versionum fabri* non ipsi sunt oracula, sed Consiliarii.

14) *Antecedentia & consequentia* confert; *Sedesque* materiarum a *fugitivis* passibus distinguit.

15) Denique, quia non omnia possunt regulis includi, *prudentiam* adhibet, cui regulas novas facere haud est difficile.

16) *Judicium* suum interpositurus Lector & Interpretes multo majora habeat requisita, nam judicare est conferre sententias.

17) *Criteria boni Libri*, & quomodo sint legendi alii, quinam servandus selectus, discursus cum reliquis exponet, per generalia omnium scientiarum & specialia cujusvis studii, vocata in consilium *Historia Literaria* ejusque scriptoribus.

SECT. V.

POSITIONES DE COMMUNICATIONE VERITATIS.

1) *Obligatio* ad communicandum veritates est perpetua quidem, sed major est illa ad cognoscendum easdem.

2) *Communicatur* veritas vel *viva voce*, vel per *scripta*, utrumque fiat iusta methodo.

3) *Optima* methodus jam latet in superioribus de indagazione veritatis, qui enim viam

femel rite ambulavit, alios in vestigiis suis ducere potest.

4) *Aliorum scripta* explicare, fiat per accuratam analyfin & juxta regulas hermenevticas.

5) An præstet, in Lectionibus academicis perpetuis uti quæstionibus? an vero idem fit, supponere autores, quæstiones tacite subintel- ligentes? Problema est.

6) Per *Dialogos* veritas diffituler commu- nicatur.

7) Incipiendum est a thesi, pergendum per probationes, removenda sunt contraria, utut in effectu idem sit, si rationes dubitandi præ- mittamus, illisque refutatis ultimo loco ponamus rationes decidendi; Fieri solet utrumque in Responsis academicis, & concordant cum his præcepta Oratorum.

8) Multa hic observantur vitia veritates tradentium, distinctius enumeranda; Sunt autem illa: Ignorantia, ignavia, invidia, ex- temporaneitas, eloquentiæ ostentatio sive ver- bositas, extravagantia, Laconismus, stili obscu- ritas, pruritus & ambitio dissentiendi, Timidi- tas, gestuum peccata & non habita distinctio Auditorum.

9) Specialius in Scriptoribus vitia occur- runt, Thematum non habere selectum, plagi- um committere, nimias allegationes facere, non bene disponere, nimis festinare, nimis cun- ctari vel lambere foetus, scribacitatis reus esse,
stilo

stilo uti nimis luxuriante, nec distinguere inter finem scriptiones &c. &c. Jam de disputantibus distinctius.

SECT. VI.

POSITIONES DE COMMUNICATIONE VERITATIS PER DISPUTATIONES, SIVE DE OFFICIIS STANTIUM IN CATHEDRA.

1) Pauci equidem sunt qui in Cathedra disputant & Syllogismos in forma solenni faciunt, alii omnis noster discursus omnisque nostra scriptura perpetuus est Syllogismus.

2) Discamus igitur academice differere in cathedra, sic enim qui potest majus, poterit etiam minus.

3) *Præses, Respondens & Opponens* sunt Personæ disputationem academicam constituentes, & eadem hic luditur fabula, quæ datur in foro, ubi *Judex, Actor & Reus*.

4) *Præfides & Respondentes* communem solent facere causam, sed hoc interdum male; Et si hoc fecerint cum dispendio veritatis, *Opponenti* dabitur exceptio *Judicis suspecti*, non igitur pro gloria, sed pro veritate erit disputandum.

B 5

5) Quod

5) Quod autem Præfides hodie ut plurimum sunt Autores disputationum, veritatibus vim inferre solet, nisi Præfides interdum etiam vinci gloriæ sibi duxerint.

6) *Opponens* Actor edere debet Libellum, qui statum controversiæ rite indiget, si enim libellus est obscurus, contradictorius vel aliis vitiis gravibus laborans, dentibus, ut loquimur in Jurisprudencia, erit lacerandus.

7) *Virtutes Opponentis* Morales omnes concurrunt in *Modestia*; Logicæ autem virtutes supra jam sunt enarratæ, ubi de indagine veritatis in genere fuit actum.

8) Seligatur thesis controvertibilis & pragmatica, formetur rite status controversiæ.

9) Servetur ordo Processus; Formetur libellus, non articulatus sed simplex, nec plures una actiones uno libello instituantur; Verba, formulæ & termini sint desumpti ex schola; Exceptiones patienter expectentur, & sciat Opponens, quod Actori incumbat probatio, sciat autem etiam, quod Reus, & hic Respondens, excipiendo fiat actor, id est quod per novas assertiones probandi onus in se recipiat.

10) Probationem det fidelem & sine calumnia, neque obruat Respondentem mole prosyllogismorum, replicet, imo triplicet.

11) Reciprocatio fiat sine strepitu, & submittat se sententiæ, vel quando duplicatum, vel quando quadruplicatum; Infra duplicam jam
acqui-

acquiescere timidum & indicium malæ causæ, & post quadruplicam ascendere, nota temeritatis & rixositatis est.

12) Et quia in Rep. Literaria ochlocratica non datur locus appellandi, acquiescat in sententia, salva rectori.

13) *Respondentis* virtutes morales itidem concentrantur in *modestia*, quæ vanam gloriolam victoriæ non semper affectat; Logicæ virtutes ex superioribus repetendæ erunt.

14) Assumat, excipiat, probationes exigat caute, nam epidemicum est peccatum Respondentium, minoris probationem exigere vulgariter, quo factò tamen major concessa videtur.

15) Duplicet, quadruplicet, & nisi plane nova afferantur, opponentem suo sensu abundare patiatur, & genio ipsius suos relinquat manes.

16) Concedat totum argumentum, salva si fieri potest thesi: Distinguat, vel quod nobis idem esse diximus, limitet argumentum, distinguat autem cum schola & cum pondere.

17) *Præses*, cujus partes sunt in hac curia ultimæ & subsidiariæ, non minus modestior utroque sit, unde & gravissimos appellare solemus præfides, sit placidus, patiens, a partium studio alienus, &c. &c.

18) Tribus: Nulli studiosi meliorem ideam boni disputatoris inveniunt quam Juris Cultores, plane enim est ratio procedendi in foro quæ

quæ est in cathedra, id quod exemplis valde demonstrari potest, & eam ob causam retinui terminos curiæ.

19) Sed omnia jam essent confecta, nisi superesset longe historia de artificio disputandi per syllogismos.

20) *Syllogismus autem est collectio propositionum, sistens connexionem idearum quas habemus de subjecto, predicato & medio termino.* Unde etiam dici solet Ratiocinium, germ. *Ein Vernunft-Schluss.*

21) Distinguere hic oportebit inter ea quæ fieri solent & quæ fieri debebant; Quæ fieri solent sunt hæc, quod tres imo quatuor figuræ sint receptæ, quarum cuilibet ascribi solent multa terribilia vocabula, quorum tamen primum, bono omine, est *Barbara.*

22) Nemo Auditorum Academicorum est, cui præceptor non olim sub poena fustigationis hæc impresserit, hinc nolo ea ad nauseam in charta repetere, repetenda autem erunt in discursu & tabula, quo jam videant, majori iudicio pollentes, quod talia non discantur propter veritates, sed propter veritatum inimicos, qui talibus glaucomatibus forte uti in more habent.

23) Resonare igitur debet etiam valde eclectice & eleganter philosophantis Auditorium a recitatione ridendarum precatiuncularum logicarum: *In Campo magno - - Vao von oap, formarum propositum dat.*

24) No-

24) Nostra theſis fit: *Nulla datur veritas, qua non per ſyllogiſmum in prima figura poſſit exponi, roborari, defendi.*

25) Si hoc verum, opus erit tantum, ut reliquas figuras de facie noſcamus, id quod pueris facile eſt, rogaturi noſtros adverſarios, ut parcere velint noſtræ humanitati, quamvis enim reducere talia monſtra ad debitam figuram minimus fit labor, tamen nullius eſt, ut inutilibus tricis tempus perdatur. Et a virtute reducendi ſyllogiſmum ad primam figuram laudare virum eleganter doctum, vituperium eſt.

26) Quia autem dantur adhuc libri & capita hiſce næniis repleta, oportet eſſe quosdam viros inter nos qui talia ſciant, ne tales Andabatae apud plebem ſibi opinionem ſapientiae excellentioris acquirant.

27) Ergo tamen erunt retinenda *Barbara, Celarent, Darii, Ferio?* ſalva res eſt; Retinenda ſunt in gratiam aliorum, alias enim propter veritates ipſas aliae ſunt dandae regulae, quae fere omnes concurrunt in hac palmaria: *Ex puris particularibus nihil ſequitur*, E. major debet eſſe univerſalis, nam ab univerſalibus ad ſpecialia tantum concluditur.

28) Sed non opus eſt verbis, ubi nemo contrarium probare valet. Et quamvis non velimus appellare ſophiſmata illa argumenta quae ſunt in ſecunda & tertia figura, tamen illa appellamus captatoria & fallacia, cur enim debu-
erunt

erunt olim reduci ad primam, si per se tuta fuissent. Imo centum per annos poterunt disputare viri cordati, per quotidie factos mille syllogismos, ad investigandum veritates omnium scientiarum, disciplinarum & artium, sine ullo interim facto argumento ex illis figuris.

29) *Sophismata* non faciet vir honestus, nisi forte joci & exercitii causa, nec tamen ad exercendos elegantioris literaturæ studiosos, sed ad tentandum vires illorum, quos sophistis, Hæreticis præsertim, obviam ituros, præparatos inter nos habemus. Ut taceam, omnia sophismata a parum judicioso posse refelli, modo ille eruat voces, subjectum, prædicatum & medium terminum.

30) Olim sapientia erat, tantum Syllogismos facere & resolvere, sed sine intuitu veritatis materiarum, hodie autem Syllogismi sunt vehicula rationum, & laus Respondentis veritatem defensuri est, nervos incidere hisce vehiculis & rotas amputare, quo humi jaceat prostrata machina oppositionis. Exemplis res largiter erit demonstranda.

31) Compendia quæ solemus quærere, sunt, quod, quoties *Syllogismus Categoricalis* per *Quicumque*, *Atqui*, *Ergo*, non adeo paucis posset adhiberi, per thesin & hypothesein proponamus causam, *hypotheticum argumentum* nectendo; Et hæc sobria etiam est methodus argumentandi, nam non datur
via

via dissentiendi, nisi vel prioris vel interdum posterioris, si retro concludatur, vel consequentiæ falsitas monstratur.

32) Aliud Compendium quæritur per *Dilemmata*, sive argumenta disjunctiva, & quoties non datur tertium, toties hic modus satis est strenuus.

33) *Enthymemata* in effectu nihil novi habent ab argumentis in prima figura, fingitur enim adesse, quod subintelligitur. E. gr. An dixerim: *Quodcumque Jus Lubeca est subsidiarium, illud ante Jus Lubecense non potest allegari; Atqui Jus Romanum. Ergo. Vel an ita judicaverim: Jus Romanum Lubeca est subsidiarium, Ergo ante jus Lubecense.* - -

34) Nostri discursus quotidiani, si sobrii sunt, nostraque scripta & judicialia & extrajudicialia, si bona sunt, perpetua sunt enthymemata. In Academiis in gratiam Commilitonum distinctius mentem solemus exponere.

35) *Soriten* quod attinet, certum est, Reip. Salutem non labefactari, etiamsi non detur forites. Pnmposa enim illa ascensio per scalas abesse & totum argumentum contrahi potest in breviorum formam. Faciat interea tale argumentum cui placet, qui consequentias negare novit, facile respondebit.

36) *Inductio* universalem veritatem non facile infert; *Exempla* non probant, sed illustrent.

37) Re-

37) Reservavi hucusque *Lexicon Canonum Logicorum*; Et vidi dudum equidem illos Canones sua habere pondera; Sed multos quotidie desidero in vulgaribus Logicorum Libris; Hinc svasor sum studioso Juris ut in Lectionibus, quas audit, attentus sit ad illorum frequentem adhibitionem, sic enim habebit illorum applicationem simul.

38) Fiant coronidis loco discursus ad locos topicos, & monstretur quomodo & quatenus a causa ad effectum, a nomine ad rem, ab antecedenti ad consequens, a majori ad minus, a genere ad speciem, a Toto ad partes &c. &c. Et in singulis retro possit concludi.

39) Nescirem quæ exigenterentur ulterius; Si forte multa adhuc desiderantur, talia futura esse spero, quibus politioris literaturæ studiosi sine damno Reip. & veritatum dispendio carere poterunt. Expecto aliorum sobria & modesta iudicia, & volo abesse Ardeliones.

